

volt kitéve főleg I. Lipót és III. Károly, de még Mária Terézia idejében is a h.-m.-vásárhelyi iskola; részletes kimutatást közöl a tanárok fizetéséről, a tanulók létszámáról és belső életéről stb.

Nagyobb fejlődésre a XIX. századdal lendül az iskola. Erősödik a tanerők számában, kik között *Szükszay* Bénéámin, *Karika* Pál, *Höke* Lajos, *Imre* Sándor az ismertebbek és érdemesebbek; adatokat hagy fenn a tananyag feldolgozásáról; az akkori viszonyoknak megfelelő épületet nyer; szóval fejlődik külső és belső terjedelemben. Még inkább megerősödik, mikor az «Entwurf» nyomása alatt Imre Sándor vezetése mellett újra szervezkedik, majd a hatvanas évek elején főgymnasiummá bővül, anyagilag is megizmosul s azóta a folytonos virágzás útján halad előre, legújabbban a kilencvenes években állami segítséghez jut, díszes új épületet emel, melyben jól fizetett tanárokkal, jó hírnévnek örvendő, dicséretes buzgósággal és szép sikerrel szolgálja a református tanítás és nevelés ügyét. A főgymnasium jelen századbeli történetét kimerítő részletességgel, alaposan és szépen írta meg Futó, kinek magának is nagy része van az intézet legújabb felvirágzásában.

A következő fejezetekben az iskolára vonatkozó részlet-történetek olvashatók különböző szerzők tollából. Így a 291—331. lapokon az iskolai rendszabályokat és fegyelmi törvényeket *Barkássz* Károly ismerteti 1724-től kezdve máig. A «Petőfi-önképzőkör» történetét és jellemrajzát *Sulcz* Endre írta meg kimerítő részletességgel. A következő szakaszban az ifjúsági zenekar története és jelenrajza van közölve *H. Nagy* Lajos tollából. A főgymnasiumi könyvtárt *Imre* Lajos, az ifjúsági könyvtárt *Oláh* Imre, a szegény tanulók könyvtárát szintén *Oláh* Imre, a történet-philologiai muzeumot *Barkássz* Károly, a természettani szertárt *Halmi* János, a természetrajzi szertárt *Bodnár* Bertalan, a szabadkézi és mértani rajztárt *Seappanos* Péter, az érem- és régiség-gyűjteményt *Oláh* Imre és *Vargu* Antal, a tápintézetet *Vargu* Antal ismertetik. Külön fejezet szól *Bányai* Sándor tollából a főgymnasium alapítványairól, melyek között legtekintélyesebb a «Kovács-Küry-alapítvány», mely mintegy 50 ezer frtból áll. Van az intézetnek néhány ösztöndíj-alapítványa is, melyek nagyobbbrészt a legújabb időben keletkeztek.

Az alapos monografia díszes helyet foglal el tanügytörténeti irodalmunkban s dicséretére válik úgy a nagyszorgalmú szerkesztőnek, mint a derék dolgozótársaknak. S—s.

Az Iliász hat első éneke. Fordította *Baksay* Sándor. Kiadja a Kisfaludy-társaság, Budapest, 1897. Franklin-társulat nyomása, 196 kis nyolczadrétű lap, ára fűzve 1 frt 20 kr.

Nem a mű tárgya, hanem illustris szerzője okán emlékezünk meg a legújabb magy. Iliászról, melylyel Baksaynk mint műfordító remekelt.

Mint az «Előszó»-ban olvassuk, Baksay régóta foglalkozik Homerosz átültetésével. Már ezelőtt húsz évvel olvasott fel a Kisfaludy-társaságban egy részletet, melyről Hunfalvy, Toldy, Zichy Antal, sőt Arany is elismeréssel szólottak. Azóta több mutatóvány-részletet láthattunk egyik-másik lapban.

Baksay Iliásának az a nevezetes sajátja van, hogy nem hexameterben, hanem magyar alexandrinusokban szólal meg. «Czélom, mondja erre vonatkozólag a fordító, nem az volt, hogy a hellenisták és homeristák között exegeta éllel és kézzel canonicus könyvet adjak, szó és alak szerinti hű fordításban; hanem az, hogy Homeroszt megpróbáljam megfoghatóbbá tenni magam előtt s talán közelebb hozni a magyar olvasó közönség lelkéhez . . . Nem új dolog, a mit tettem. Pope majdnem két századdal ezelőtt, már rimekben adta meg nemzetének mindazt, a mi Homer neve alatt ránk maradt».

Mi azt hisszük, Baksay elérte a célját. Laikus elmével, nyelvészeti összehasonlítások nélkül, pusztán a magyar fordítás után megszerettük Homert. Iliásza oly zamatos, tősgyökeres magyar, hogy mikor olvassa, eredeti magyarnak véli az ember. Szépen folyó versét, csengő rythmusát gyönyörködve, lelkesedve olvassuk. Homer, ha magyarul tud vala, úgy írta volna meg Iliaszát, a mint Baksay helyenként átültette. Izelitőül íme néhány versszak:

„Ezalatt gyűl a nép, mint valami méhraj.
Omlik az odúból, új meg új karéjjal.
Most messze vetődve, majd össze-verődve.
Leccsap egy-egy bokra tavaszi mezőkre.

A sátrak, a gályák méhéből a tenger
Partjai hosszában úgy rajzik az ember;
Isten szó, *Temonda*, mint a szikra, szerte.
Hajtá fel a népet, össze is terelte.

Zsivaj kél a zajbul, lárma a morajbul,
Mikor letelepszik, a föld bele-jajdul.
Kilencz harsány hirnök győz kérlelni csendet
Királyok szavának ha helyet adnának.
Míg helyre verekszik és a szónak enged.“

Ismételjük: nem tudunk görögül, nem hasonlítottunk az eredetihez, csak olvastuk a Baksay Iliaszát, s a magyar sujtásos ruhában, melybe Baksay öltöztette, megszerettük Homert. Olyan erő, olyan fenség, olyan költői szinezet, olyan derűs, fényes ég nyílik meg ebből a magyar zsinóros Homeroszból. Vajha megsegítené Isten a kitűnő fordítót, hogy az egész Iliászszal, sőt az egész Homeroszszal megajándékozhasssa a magyar irodalmat!

V.